

УДК 342.72/.73(4)

І. С. Демченко

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА ПРАВА ЛЮДИНИ У КОНСТИТУЦІЯХ КРАЇН ЄВРОПИ

У даній статті досліджується роль та значення соціальних прав людини і їх зв'язок із охороною здоров'я. Аналізуються міжнародні зобов'язання держав щодо охорони здоров'я, що базуються на положеннях міжнародних договорів у сфері прав людини. Проводиться порівняльно-правове дослідження конституцій країн Європи на предмет закріплення питань охорони здоров'я та прав людини.

Ключові слова: *Охорона здоров'я, соціальні права, громадське здоров'я, здоров'я, конституція.*

Постановка проблеми. Питання громадського здоров'я, функціонування національної системи охорони здоров'я стоять на порядку денному кожної європейської держави. Зміни в організації надання медичної допомоги, фінансуванні потреб охорони здоров'я, оптимізація управління та інше проводяться у країнах Європи постійно. Уряди країн Європи переглядають свої системи охорони здоров'я, шукаючи альтернативні стратегії більш ефективного і справедливого фінансування галузі і надання більш якісних послуг населенню.

Слід зважати й на наступні фактори, які впливають на охорону здоров'я у країнах Європи: економічні (розвиток міжнародної торгівлі та послуг), демографічні зміни (старіння населення, міграція), питання доступу та доступності медичної допомоги та послуг, проблеми нерівності у розподілі ресурсів охорони здоров'я. Однак, незважаючи на наведені фактори, більшість країн Європи входить до країн із найдовшою тривалістю життя, низьким рівнем малякової смертності. Фахівці відзначають, що для належного функціонування національної системи охорони здоров'я необхідно: законодавство, що враховує міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я; наявність матеріальних ресурсів; ефективне управління, тощо. Основою законодавства будь-якої країни є норми конституції. Виходячи із цього, видається актуальним дослідити закріплення питань охорони здоров'я та прав людини у конституціях країн Європи.

Мета статті та постановка завдання. Дослідити співвідношення категорій прав людини та охорони здоров'я з точки зору їх міжнародно-правової регламентації. Провести порівняльно-правове дослідження закріплення питань охорони здоров'я у конституціях країн Європи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми охорони здоров'я та прав людини у контексті їх закріплення на конституційному рівні розглядалось у роботах Ю. Ващенко, С. Стеценко, В. Петкова, В. Кіндзерського, Л. Руснак та багатьох інших.

Відмічаємо монографічні дослідження І. Сенюти [1], В. Рудого [2] - у яких був здійснений аналіз конституційних положень щодо прав людини у сфері охорони здоров'я, у тому числі у порівняльному аспекті.

Звертаємо увагу, що на питання конституційно-правової регламентації питань охорони здоров'я та прав людини звертали увагу як представники юридичної наукової думки, так і інші фахівці та дослідники у сфері організації охорони здоров'я, державного управління, тощо. Зокрема, відмічаємо роботи Т. Грузевої, Ю.В. Вороненка, Н.П. Кризиної, Я.Ф. Радиша, З.С. Гладуна, В.Ф. Москаленка, В. Лехан, О.Г.

Шекери.

Питання охорони здоров'я та прав людини у конституціях країн Європи із позицій міжнародно-правових зобов'язань держав ще не було предметом спеціального наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу.

Права людини та охорона здоров'я

Права людини є однією із найбільш системних складових міжнародного права. Сфера охорони здоров'я відноситься до соціальних прав. Соціальні права виділяються як окрема група прав людини, під якими розуміються вимоги до держави щодо соціального захисту, ..., охорони здоров'я. [3, с.23].

Міжнародно-правовими джерелами, що надають міжнародного визнання та міжнародно-правового закріплення правам людини у сфері охорони здоров'я є:

1) універсального характеру: Загальна декларація прав людини 1948 року; 2 пакти 1966 року: Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.); Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я (1946 р.) Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1966 р.), Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації щодо жінок (1979 р.), Конвенція про права дитини (1989 р.), Конвенція про права осіб з інвалідністю (2006 р.);

2) регіонального характеру: Європейська Конвенція про захист прав людини і основних свобод (1950 р.), Європейська соціальна хартія (1996 р.) Конвенція про права людини та біомедицину (Конвенція Овьедо) (1997 р.).

Вплив вищезазначених міжнародно-правових документів полягає у тому, що Держави беруть на себе певних обсяг зобов'язань, які вони мають дотримуватися. Питання взаємозв'язків між правами людини та обсягом і характером зобов'язань держави щодо їх реалізації, певні аспекти відповідальності держав у разі їх порушення розглядаються у рамках концепції «позитивних зобов'язань» держави. [4, с.31,33] Аналізуючи положення більшості міжнародних договорів, які регламентують соціальні права людини (до яких відносяться й права у сфері охорони здоров'я) – то для їх ефективної реалізації необхідно щоб Держава забезпечила можливість для реалізації таких прав. Одним із способів такого забезпечення є побудова системи охорони здоров'я.

Щодо власне охорони здоров'я, під якою ми розуміємо динамічну систему, що об'єднує усі організації, інститути та ресурси, які призначені для забезпечення та покращення громадського здоров'я та індивідуального здоров'я, то зобов'язання держав по побудові такої національної системи охорони здоров'я виходять із, фактично, тих самих міжнародних договорів – Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права – на універсальному рівні. На регіональному рівні – це міжнародні конвенції, насамперед, Ради Європи.

Однак, права людини у сфері охорони здоров'я, як соціальні права мають ряд особливостей, на які слід зважати.

Соціальні права людини (до яких входять права у сфері охорони здоров'я) включаються до т.зв. «другого покоління» прав людини. Такі права відносять скоріше до позитивних прав, оскільки для своєї реалізації вони вимагають участі держава. Існує позиція, відповідно до якої існують певні відмінності між правами і свободами. Так, права і свободи людини – це певні можливості людини, необхідні для задоволення біологічних та соціальних потреб її нормального існування та розвитку. [5, с.21]. Та все ж права і свободи людини не є цілком тотожними явищами: вони розрізняються головним чином за шляхами, засобами їх здійснення та забезпечення. Права людини

можуть бути здійснені, зазвичай, за наявності певних юридичних засобів, «механізмів». А свободи людини у багатьох випадках можуть здійснюватись і без такого втручання держави: її місія щодо них полягає в охороні, дотриманні і захисті відповідних можливостей. [5, с.21]

Ряд дослідників [6] відзначає, що особливості соціальних прав полягають у тому, що їх «реальність» залежить того, чи є у розпорядженні суспільства, держави засоби, необхідні для забезпечення реальності здійснення цих прав. У всіх міжнародних документах встановлюється зв'язок між зобов'язанням з імплементації та ресурсами, що є у розпорядженні держави. [7, с.26]. Держава не може напряму гарантувати здоров'я кожній людині, а може лише надати умови для його досягнення (насамперед через існування національної системи охорони здоров'я, політик у сфері охорони здоров'я, тощо), та забезпечити його захист (напр. захист від інфекційних захворювань). Отже, ми приходимо до певного висновку, що реалізація прав людини у сфері охорони здоров'я залежить від економічних можливостей держави.

Хочемо наголосити й на співвідношенні категорій «охорони здоров'я», «здоров'я» та прав людини. У вищенаведених міжнародно-правових документах вживається різна термінологія - право людини: на здоров'я, охорону здоров'я чи найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я. Б. Тобес, поділяючи позицію щодо необхідності введення саме поняття «право на здоров'я», зазначає, що доцільність цього обґрунтовується 3 основними доказами, а саме: 1) цей термін, на думку вченого, є найкращим з точки зору відповідності міжнародним документам та угодам; 2) він взагалі найбільш часто використовується на міжнародному рівні; 3) він допомагає усвідомити, що мова йде не тільки про охорону здоров'я, але й про право на низку умов, без яких не можливим є здоров'я [8, с. 20]. Ми поділяємо та підтримуємо практичність застосування єдиного терміну «права на здоров'я», однак все ж таки між наведеними категоріями є певні відмінності. Право на здоров'я – термін, який використовується у міжнародному праві як об'єднуючий термін щодо спектру прав людини у сфері охорони здоров'я (право на медичну допомогу, право на приватність, автономія, право на доступ до лікарських засобів, тощо). Право на охорону здоров'я – суб'єктивне право людини, яке може бути реалізовано лише колективно. Із чітким виділенням держави – як суб'єкта, який має зобов'язання по забезпеченню громадського здоров'я. Право на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я – як мета та ціль для держави та для міжнародного співтовариства в цілому.

Саме тому, перед застосуванням того чи іншого терміну, необхідно уточнювати, який зміст вкладається у дане поняття. Отже, на наш погляд, право на здоров'я, у його буквальному тлумаченні – це соціальне благо, яке не може бути гарантоване державою. Точніше говорити про право на охорону здоров'я – як комплекс зобов'язань, які бере на себе держава.

Одним із елементів такого зобов'язання є побудова національної системи охорони здоров'я. Зобов'язання держав щодо побудови національної системи охорони здоров'я виходять із похідних міжнародно-правових джерел. Так, надаючи тлумачення статті 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН відзначив, що: ...до похідного права [права на здоров'я – прим. Автора] відноситься право на систему охорони здоров'я, що забезпечує людям рівні можливості у прагненні до найвище досяжного рівня здоров'я [9, п.8].

З точки зору права людини на охорону здоров'я, його найбільш визнаними компонентами є такі види суб'єктивних прав: гарантоване право на доступ до національних систем охорони здоров'я; право на інформацію про фактори, які

впливають на стан здоров'я; право на медико-соціальну допомогу та медичну допомогу, включаючи первинну медичну допомогу, які знаходять закріплення на законодавчому рівні більшості держав. [10, с.185]

Право на охорону здоров'я неможливо розглядати відокремлено від інших соціальних прав – правом на певний життєвий рівень, права на освіту, права на працю тощо. Як вірно зазначає Г. Миронова, відмітною особливістю сучасних підходів до правового регулювання відносин медичної сфери є ув'язування системи охорони здоров'я та медичної допомоги із правами людини та такими фундаментальними цінностями як достоїнство людини, автономія вибору, індивідуальність та цілісність особистості. [11, с.16] Крім того, право на охорону здоров'я також знаходить своє відображення у зобов'язаннях держави по забезпеченню безпеки навколишнього середовища, забезпеченні безпечних умов праці; турботі щодо загального рівня благополуччя.

Права людини та охорона здоров'я у конституціях держав Європи

Враховуючи вищенаведені положення щодо впливу ідей прав людини, положень міжнародно-правових документів, вважаємо за доцільно розглянути питання з приводу того, яким чином питання співвідношення прав людини та охорони здоров'я вирішено у конституціях держав Європи.

Відповідно до загального підходу, Конституція це основний закон держави, що, з поміж іншого, закріплює права, свободи та обов'язки людини та громадянина, систему та принципу організації державної влади. Фактично від того, яким чином конституції визначають права людини у сфері охорони здоров'я, які принципи при цьому закладені – й залежить те, яка національна система охорони здоров'я існує у державі.

Саме на основі положень конституцій розробляється національне законодавство держав у сфері охорони здоров'я. Загалом, законодавство забезпечує досягнення таких важливих цілей для будь-якої системи охорони здоров'я, як: забезпечення загального та рівного доступу до медичної допомоги, створення механізмів соціального захисту, заохочення до ефективного і справедливого використання наявних ресурсів та дотримання міжнародних зобов'язань держав.

Враховуючи що Україна належить до європейських держав, пропонуємо зосередити увагу на положеннях конституцій країн Європи, з урахуванням ключових моментів Конституції України (статті 49). До таких ми віднесемо: 1) Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. 2) Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. 3) У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно.

1) Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування – акцент на правах людини.

Майже аналогічні положення (право на охорону здоров'я та право на медичну допомогу) містяться у Конституціях: ст. 20 Конституції Андорри, ч. 1 ст. 41 Конституції Азербайджану, ч.1 ст. 41 Конституції РФ.

Лише право на охорону здоров'я закріплено у: ч.1 ст.45 Республіки Білорусь; ч.1 ст. 43 Конституції Іспанії, ч.1 ст. 29 Конституції Республіки Казахстан; ст. 39 Конституції Македонії (при цьому, громадяни мають не лише право, а й обов'язок захищати та піклуватися про своє власне здоров'я, та здоров'я інших); ч.1 ст.36 Конституції Молдови; ч.1 ст. 68 Конституції Польщі; ст. 64 Конституції Португалії (та обов'язок); ст. 59 Конституції Хорватії; ст.31 Хартії основних прав у Чехії; ст. 28 Конституції Естонії.

Для деяких конституцій характерні доволі специфічні конструкції, зокрема:

здоров'я – як фундаментальне право особи, що має колективний інтерес – ст.32 Конституції Італії; право на збереження їх фізичного та психічного здоров'я – ч.1 ст.19 Конституції Угорщини; окрім права на охорону здоров'я – право на здорове життя – стаття 70 Конституції Хорватії.

Відзначимо, що в Албанії, Республіці Білорусь, Республіки Казахстан, Македонії – для громадян, а не для кожної особи.

2) Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування – або іншими словами – акцент на зобов'язаннях держави.

Закріплюється право громадян на користування у рівній мірі правом на охорону здоров'я з сторони держави (*підкреслено Автором*) ст. 55 Конституції Албанії.

Положення, що держава має піклуватись про здоров'я громадян закріплено у ч. 3 ст. 21 Конституції Греції. Держава проявляє турботу про здоров'я людей та гарантує медичну допомогу та послуги людині у випадку хвороби (ч.1 ст.53 Конституції Литви). Відповідно до ст.111 Конституції Латвії – Держава захищає здоров'я людини та гарантує кожному мінімум медичної допомоги. Відповідно до ст.18 Конституції Ліхтенштейну – держава відповідає за систему охорони здоров'я. Ст.19 Конституції Фінляндії містить положення, що *органи публічної влади зобов'язані відповідно до закону гарантувати кожному достатнє соціальне та медичне забезпечення, а також сприяти зміцненню здоров'я населення.*

3) У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно. Фактично, ми зробимо акцент на конституційному закріпленні положень щодо безкоштовності медичної допомоги.

Положення про безкоштовність міститься у ч.1 ст.41 Конституції Російської Федерації, що фактично містить ідентичне положення, як і Конституція України, а саме: *медична допомога у державних та муніципальних (фактично – комунальних, прим. Автора) закладах охорони здоров'я надається громадянам безоплатно....* Безкоштовне лікування у державних закладах охорони здоров'я гарантується відповідно до Конституції Республіки Білорусь (стаття 45). Відповідно до ч.2 ст.29 громадяни Республіки Казахстан мають право отримувати безкоштовно гарантований об'єм медичної допомоги, що встановлений законом. Законом встановлюється порядок надання громадянам безкоштовної медичної допомоги у державних лікувальних закладах. (ч.1 ст.53 Конституції Литви). *Мінімальний рівень державного медичного забезпечення є безкоштовним* – відповідно до статті 36 Конституції Молдови. Безкоштовна медична допомога лише для нужденних – відповідно до ст. 32 Конституції Італії. Безкоштовне медичне обслуговування для громадян на основі суспільного страхування передбачено у статті 31 Хартії основних прав у Чехії.

Акцентуємо увагу, що чи не найбільш детально права людини та сфера охорони здоров'я регламентовані у статті 64 Конституції Португалії, відповідно до якої: право на охорону здоров'я повинно бути забезпечено: а) за допомогою універсальної і загальної національної служби охорони здоров'я, яка, зокрема щодо економічних і соціальних умов громадян, які використовують її, повинна, як правило, бути безкоштовною; б) створення економічних, соціальних, культурних та екологічних умов, зокрема, з метою гарантування захисту дитинства, юності та старості; шляхом систематичного поліпшення умов життя і праці, а також сприяння розвитку фізичної культури та спорту в школі і серед людей; а також за рахунок розвитку громадського здоров'я, санітарної освіти і здорового способу життя.

Також, у Конституції Швейцарії на конституційно-правовий рівень винесені питання генної інженерії, трансплантаційної медицини, репродуктивної медицини.

Окремо відмітимо, що конституції Албанії (статті 59), Швейцарії (стаття 41)

містять розділи/статті, що мають назву соціальні цілі. Зокрема, згідно статті 59 Конституції Албанії, *держава у межах конституційних повноважень та засобів, що перебувають у її розпорядженні... направлена на... самий високий можливий рівень охорони здоров'я, фізичного та розумового розвитку. Або, Союз (Швейцарія – прим. Автора) ... виступає за те, що б кожна особа отримувала необхідну турботу про його здоров'я.* (ст.41 Конституції Швейцарії).

У ряді конституцій відсутні положення щодо власне прав людини та охорони здоров'я, акценту на зобов'язаннях держави у сфері охорони здоров'я. При цьому можуть бути окремі положення щодо соціального захисту. Зокрема, до таких віднесемо Конституції Австрії 1920 року, ФРГ (Основний закон ФРГ); Конституції Ісландії (однак стаття 77 передбачає, що «закон має гарантувати необхідну допомогу у разі хвороби...») - фактично – соціальних захист), Конституції Норвегії, Конституції Франції, Конституції Швеції, Конституцію Королівства Данія тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

У міжнародно-правових актах, що закріплюють соціальні права людини йде мова про зобов'язання держав визнати право на охорону здоров'я. Щодо форм та методів реалізації даного права, то кожна держава самостійно визначає свою національну систему охорону здоров'я. Держава не може напряму гарантувати здоров'я кожній людині, а може лише надати умови для його досягнення (насамперед через існування національної системи охорони здоров'я, політик у сфері охорони здоров'я, тощо), та забезпечити його захист (напр. захист від інфекційних захворювань).

Проведений порівняльно-правових аналіз дозволяє нам дійти до наступних висновків, що незважаючи на те, що на конституційно-правову практику країн Європи впливають спільні європейські регіональні міжнародно-правові документи щодо прав людини та охорони здоров'я – закріплення прав людини на охорону здоров'я, обсяг даного права є досить різним.

Список використаної літератури:

1. Сенюта І. Я. Медичне право: право людини на охорону здоров'я : моногр. / І. Я. Сенюта. – Львів : Астролябія, 2007. – 224 с. ; Seniuta I. Ya. Medychne pravo: pravo liudyny na okhoronu zdorovia : monohr. / I. Ya. Seniuta. – Lviv : Astroliabiiia, 2007. – 224 s.
2. Рудий В. М. Законодавче забезпечення реформи системи охорони здоров'я в Україні / В. М. Рудий. – Київ : Сфера, 2005. – 272 с. ; Rudyi V. M. Zakonodavche zabezpechennia reformy systemy okhorony zdorovia v Ukraini / V. M. Rudyi. – Kyiv : Sfera, 2005. – 272 s.
3. Антонович М. Україна у міжнародній системі захисту прав людини: теорія і практика / М. Антонович. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 384 с. ; Antonovych M. Ukraina u mizhnarodnii systemi zakhystu prav liudyny: teoriia i praktyka / M. Antonovych. – Kyiv : Vydavnychii dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2007. – 384 s.
4. Христова Г. О. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини як новий напрям дослідження у вітчизняній теоретичній юриспруденції / Г. О. Христова // Вісник Академії правових наук України. - 2012. - №2. - С. 30-41 ; Khrystova H. O. Pozytyvni zoboviazannia derzhavy u sferi prav liudyny yak novyi napriam doslidzhennia u vitchyznianiі teoretychnii yurysprudentsii / H. O. Khrystova // Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy. - 2012. - №2. - S. 30-41.
5. Конституція України : Науково-практичний коментар / редкол. : В. Я. Тацій О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш та ін. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Х.арків : Право, 2012. – 1128 с. ; Konstytutsiia Ukrainy : Naukovo-praktychnyi komentar / redkol. : V. Ya.

Tatsii O. V. Petryshyn, Yu. H. Varabash ta in. – 2-he vyd., pererobl. i dop. – Kh.arkiv : Pravo, 2012. – 1128 s.

6. Рабінович П. Проблеми юридичного забезпечення прав людини (загально-теоретичний аспект) / П. Рабінович // Український часопис прав людини. – 1995. - № 2. – С. 16-23 ; Rabinovych P. Problemy yurydychnoho zabezpechennia prav liudyny (zahalno-teoretychnyi aspekt) / P. Rabinovych // Ukrainskyi chasopys prav liudyny. – 1995. - № 2. – S. 16-23.

7. Беляков А. В. Международно-правовые проблемы обеспечения здравоохранения : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 / Антон Владимирович Беляков; Институт государства и права Российской академии наук. – Москва, 2009. – 182 с. ; Belyakov A. V. Mezhdunarodno-pravovye problemy obespecheniya zdravookhraneniya : diss. ... kand. yurid. nauk : spets. 12.00.10 / Anton Vladimirovich Belyakov; Institut gosudarstva i prava Rossiyskoy akademii nauk. – Moskva, 2009. – 182 s.

8. Тобес Б. Право на здоровье: теория и практика / Б. Тобес. – Москва : Устойчивый мир, 2001. - 320 с. ; Tobes B. Pravo na zdorove: teoriya i praktika / B. Tobes. – Moskva : Ustoychivyy mir, 2001. - 320 s.

9. Замечание общего порядка №14 (Двадцать вторая сессия 2000) : Право на наивысший достижимый уровень здоровья (статья 12) [Electronic resource]. – Mode of access : <http://hrlibrary.umn.edu/russian/gencomm/Rescgencom14.html> ; Zamechanie obshchego poryadka №14 (Dvadtsat vtoraya sessiya 2000) : Pravo na naivysshiy dostizhimyy uroven zdorovya (statya 12) [Electronic resource]. – Mode of access : <http://hrlibrary.umn.edu/russian/gencomm/Rescgencom14.html>

10. Хендель Н. Конституційно-правові засади реалізації права на медичну допомогу в Україні / Н. Хендель // Український часопис міжнародного права. – 2014. - № 3. – С. 185-189 ; Khendel N. Konstytutsiino-pravovi zasady realizatsii prava na medychnu dopomohu v Ukraini / N. Khendel // Ukrainskyi chasopys mizhnarodnoho prava. – 2014. - № 3. – S. 185-189.

11. Миронова Г. А. Приватноправове регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги : моногр. / Г. А. Миронова, відп. ред. О. Д. Крупчан. – Київ : НДППІП ім. Ф. Г. Бурчака, 2015. – 309 с. ; Myronova H. A. Pryvatnopravove rehuliuвання osobystykh nemainovykh vidnosyn u sferi nadannia medychnoi dopomohy : monohr. / H. A. Myronova, vidp. red. O. D. Krupchan. – Kyiv : NDIPPIP im. F. H. Burchaka, 2015. – 309 s..

Стаття надійшла до редакції 18 травня 2017 р.

I. Demchenko

HEALTHCARE AND HUMAN RIGHTS AT CONSTITUTIONS OF EUROPEAN COUNTRIES

The problematic of public health, functioning of the national system of health protection stand be on the agenda for every European state. European governments revise their healthcare systems in order to find some alternative strategies for more effective and just financing and granting more qualified service for their population. The basis for any country's legislation is constitution. Based on that, it seems actual to research how healthcare and human rights are defined at constitutions of European countries.

Human rights is one of the major system components of international law. Healthcare and human rights at healthcare refers to social rights. The states have a certain amount of obligations, which they should follow. The concept of positive obligations of the States in details describe the linkage between human rights and the volume of states obligation, and some aspects for States responsibility in case of their violation.

Healthcare, by which we mean a dynamic system that unites all organizations,

institutions and resources that are designed to secure and improve public health and individual health. In all international documents, there are a connection between the obligations and State's available resources. Human rights realization in health care depends on the economic possibilities of the state. The right to health - subjective human right that can only be achieved collectively. With a clear allocation of state - the entity, which has an obligation to ensure public health.

The obligation of States to recognize the right to health is enshrined at international treaties which proclaims social rights. How to define right to health and constitute healthcare system – each State determines it by themselves. The state could not directly guarantee right to health for everyone. States could only provide the conditions for achieving it (mainly because of the existence of the national healthcare system, different policies in health care, etc.) and for its protection (eg. Protection infectious diseases).

A comparative legal analysis of constitutions of European countries allows us to reach such conclusion. Despite the fact that, common International and European treaties effect on healthcare and human rights at health sphere – the constitution provision securing them (form and volume of human rights and State's obligation) are quite different and diverse.

Key words: *healthcare, social rights, public health, health, constitution.*

УДК 342.95(477)

В.О. Веклич

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ І БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ

Я бачив сон, я бачив дикий страх,
Я бачив сон-кошмар проліг в очах
Людей на площі, сором наших днів
За мертвих темним спогадом горів.
Патриції засіли за дебати –
Мужі поважні зрівнювали втрати.
До церкв и гурт убитих відступав –
До втечі шляхом – натовп теє знав...

Юрій Кучерявий («1943-1947: пам'яті Яцека Куроня») [1, с. 41]

Адміністративно-правові засади політики щодо запобігання і боротьби з корупцією в Україні потребують подальшого комплексного вивчення. Відповідно ж з урахуванням поступальних змін об'єкта вивчення і через необхідність удосконалення інструментарію дослідження у якості нагальної постає проблема належної методології. В цьому контексті й розглянуто її особливості з урахуванням варіативності наукового підходу.

Ключові слова: *боротьба з корупцією, запобігання корупції, метод, методологія, корупція, політика, Україна.*

Постановка проблеми. Не зважаючи на значну актуальність проблематики запобігання і боротьби з корупцією в Україні, методологія дослідження адміністративно-правових засад відповідної політики безпосередньо не розглядалася у